

Lastensuojelun sosiaalityön moniammatillinen toimintamalli

Pirkanmaan LAPE Pippuri

Miksi muutos on välttämätön?

- Keskeisimmät lastensuojelun sosiaalityön ongelmat liittyvät suuriin asiakasmääriin, työntekijöiden jaksamiseen, kuormittumiseen ja vaihtuvuuteen. Lisäksi haasteina ovat kustannusten kasvu sekä lasta ja perhettä auttavien toimijoiden yhteistyön vaikeus.
- Lastensuojelun sosiaalityön ja muiden lastensuojelun palveluiden vaikuttavuudesta tiedetään vähän.
- Lastensuojelun ongelmat ovat tällä hetkellä niin monitahoisia, ettei lastensuojelu selviä niistä yksin. Siksi tarvitaan monitoimijaisia malleja. Lastensuojelun avuksi tarvitaan yhä enemmän ja useammin myös monia lasten ja aikuisten erityistason ja vaativan tason palveluita.

Tavoitteet lastensuojelun osalta

- Lasten ja perheiden palveluiden muutosohjelmaan (LAPE) on sisällytetty lastensuojelun kehittäminen osana erityis- ja vaativimpien palveluiden kokonaisuutta. Kehittämisen yhteydessä puhutaan sosiaalityön toimintamallista, joka hyödyntää systeemisyyttä pyrkiessään auttamaan perheitä.
- Pirkanmaalla on aloitettu muutostyö LAPE Pippurihankkeen (Pirkanmaan perheiden palveluiden uudistaminen) avulla. Hankesuunnitelmaan kirjattua lastensuojelun sosiaalityön moniammatillista toimintamallia lähdetään pilotoimaan hankkeeseen sitoutuneissa kunnissa (Akaa, Tampere ja Orivesi, Urjala, Sastamala ja Punkalaidun, Valkeakoski, Ylöjärvi).
- Mallin käyttöönottoon liittyy koulutus. Kehittämistyöhön sitoutuvien kuntien esimiehiä ja työntekijöitä tuetaan mallin käyttöönotossa.

Toimintamallin tutkimus- ja tietoperusta

- Muutosohjelmaan sisällytetyn (Hackneyn lastensuojelumalli) lastensuojelumallin mukaista työskentelyä on tutkittu Iso-Britanniassa ja mallilla on todettu olevan vaikuttavuutta. (ks. esim. Eileen Munro 2011, Goodman & Trowler 2012 ja Forrester et al 2013.)
- Suomessa Mäntsälän lastensuojelutiimissä käyttöönotettu malli ja periaatteet on koettu toimiviksi ja heidän kokemuksensa antavat viitteitä siitä, että malli voi toimia Suomen olosuhteissa ja lainsäädäntöömme sovellettuna.

Taustalla oleva työ

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos on tehnyt pitkään työtä asian valmistelun eteen ja valmistelusta on julkaistu raportteja:

- Lahtinen Pia, Männistö Leena, Raivio Marketta (2017) Kohti suomalaista systeemistä lastensuojelun toimintamallia: Keskeisiä periaatteita ja reunaehtoja. Työpaperi 7/2017
- Fagerström, Katarina (2016) Ihmissuhteita rakentava ja ylläpitävä lastensuojelu: Hackneyn malli ja systeeminen käytäntö lastensuojelutyössä. Työpaperi 42/2016
<http://www.julkari.fi/handle/10024/131498>

Systeminen lastensuojelun toimintamalli (mukaellen Hackneyn mallia)

Toimintaperiaatteita

Systemisyys

Työn kohteena on koko systeemi, ei yksittäisen "ongelman" hoitaminen

Perheterapeuttinen ymmärrys ja suhdeperusteisuus

Lapsilähtöisyys

Asiakkaiden osallisuus ja kohtaaminen
Lastensuojelun sosiaalityö
kohtaamistyöksi

Mallin toteutumista tukevat rakenteet ja monitoimijaisuus

Jaetut arvot ja yhteensovittava johtaminen

Turvallinen arki ja pysyvät ihmiset

Oma työntekijä

Lapsen ja perheen osallisuus

Lapsen vastuu-
sosiaali-
työntekijä

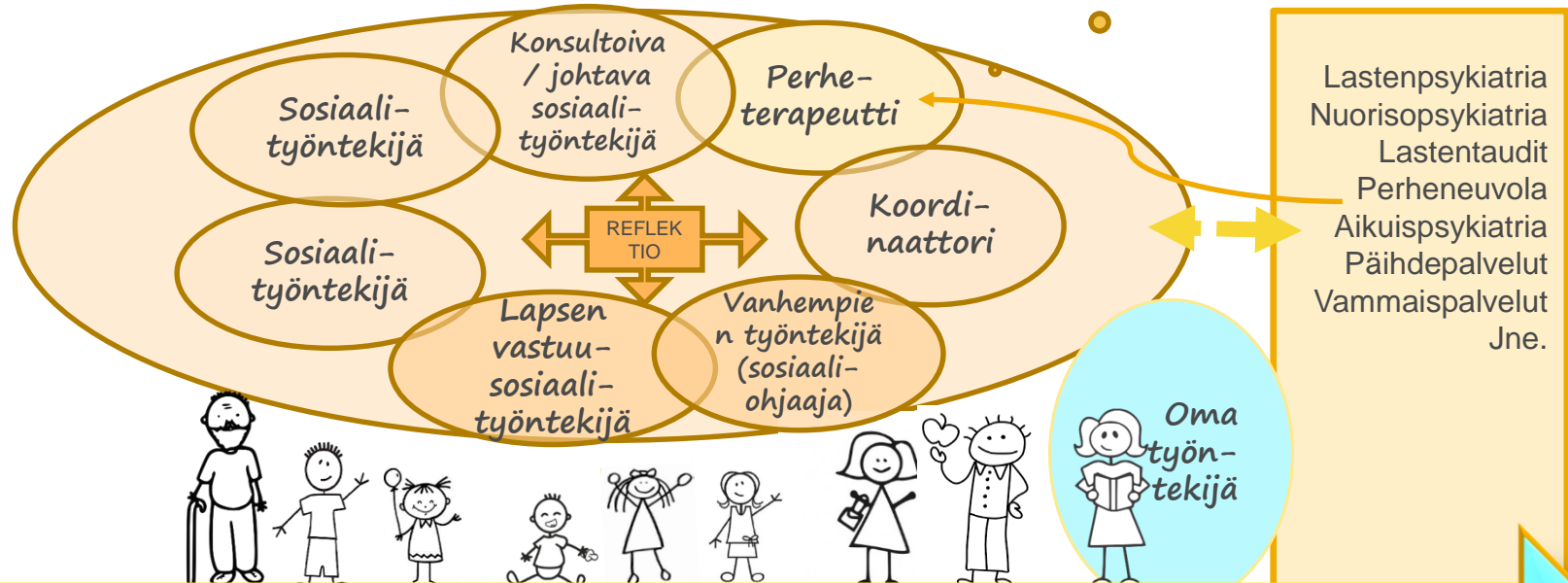
Vanhem-
pien
työntekijä

Systeeminen lastensuojelu – esimerkki monitoimijaisesta tiimistä

Osaamis- ja tukikeskus

JOHDON TUKI

Matalan kynnyksen palvelut: neuvola, varhaiskasvatus, koulu ja kotiin vietävä tuki mm. kotipalvelu, lapsiperheiden sosiaaliohjaus

Systeminen ajattelu

- On tapa tarkastella ihmistä ja ympäristöä kokonaisvaltaisena systeeminä, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen, unohtamatta yksilöä
- Systemisyys korostaa järjestelmän osien välisiä vuorovaikutussuhteita
- Yhden osion muutos -> koko systeemissä tapahtuu muutos
- Systemisen lastensuojelun sukulaiskäsitteitä: ihmissuhdeperustainen sosiaalityö, dialoginen lähestymistapa, psykososiaalinen ja yksilökohtainen työ

Systeminen ajattelu palveluissa

- Kaikki lapsi- ja perhepalvelut ovat osa samaa systeemiä
- Lastensuojelu osasysteemi organisaatiossa
- Asioita lähestytään aina jostain positiosta käsin -> lastensuojelu on osa lapsi- ja perhepalveluiden systeemiä
- Tuen painopiste siirtyy perus- ja matalan kynnyksen palveluihin
- Varhainen ja intensiivinen tuki lastensuojelun avohuollossa ennaltaehkäisevää
- Lapsi, perhe ja arkiympäristö muodostavat oman systeeminsä
- Perhe ja palvelut liittyvät yhteiseksi systeemiksi

Systeminen lastensuojelu

- Lapsi ja perhe systeemin keskiössä
  - tilanteen tarkastelu sosiaalisena systeeminä
  - asiakaskeskeisyys
- Uusi ajattelutapa *ja* uusia taitoja -> perheterapeuttisia, dialogisia, narratiivisia ja ratkaisukeskeisiä oppeja lastensuojelukontekstissa
- Lastensuojelu on viranomaistyötä joka vaatii myös aktiivista väliintuloja ja vallankäyttöä – ei terapiaa
- Terapeuttinen ja reflektiivinen työskentely ei poista virka-vastuuta
- Organisaation kaikki systeemit tukevat asiakastyötä ja johto mahdollistaa systeemisen työskentelyn

Systeminen lastensuojelu

- Työskentely organisoidaan uuden tiimimallin mukaisesti
  - mahdollistaa pysähtyminen ja reflektion
  - jakamisen ja yhteisen vastuunkannon
  - yhteisen oppimisen
  - sekä vapauttaa aikaa kohtaamistyöhön
- Tiimi varmistaa lapsen tilanteen tarkastelua ja tulkintaa monesta eri näkökulmasta
  - Perhekeskeisessä työotteessa lapsen ääni voi unohtua
- Reflektiivinen, oppiva työskentely – näkyy asiakastyössä
- Suhdeperustaisuuden mahdollistaminen
  - Hyvä vuorovaikutussuhde työntekijään lisää asiakastyytyvyyttä
- Työyhteisön tuki ja työohjauksellinen toimintatapa vähentää työntekijän stressiä

Miksi systeeminen malli?

- Juurisyyt eivät ole yksilöiden ongelmia vaan löytyvät pikemmin suhteista ja vuorovaikutuksesta
- Kontekstin merkitys
- Ei lineaarista vaan sirkulaarista kausaliteettia
- Sosiaalityöntekijöillä tai muilla viranomaisilla ei ole vastauksia ja ratkaisuja kaikkiin ongelmiin
  - Ratkaisuja etsitään yhdessä

Systemisyys organisaatiossa

- Systeeminen toimintamalli *ei ole* menetelmä
- Toimiakseen malli vaatii muutoksia myös arvoihin, rakenteisiin ja johtamiseen
- Organisaatiossa rakennetaan strategiaa, joka perustuu yhteisiin arvoihin
  - Vanhemmuuden tukeminen niin, että lapset voivat elää turvallisesti omilla perheissään
  - Yhteiskunnan puuttuminen perheen elämään minimoidaan
- Organisaation systeemit on suunniteltu palvelemaan asiakastyötä
- Perheille tarjotaan tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa

Systeemisen mallin pilotoinnin ydinelementit eli mitä pitää tapahtua, jotta voidaan sanoa, että vuosina 2017-2018 kunnassa X on pilotoitu systeemistä lastensuojelun toimintamallia

RAKENTEET / työn organisointi	TAIDOT / koulutus	ASIAKASTYÖ	TULOKSET
<p>Tiimirakenne</p> <ul style="list-style-type: none"> - Konsultoiva stt - Sosiaalityöntekijät - Kliinikko - Koordinaattori <p>Kouluttajia ja pilotoivia tiimejä tuetaan esimiesten ja johdon taholta</p> <p>Asiakasmäärien rajaaminen systeemisen työskentelyn mahdollistamiseksi</p>	<p>Tiimin työntekijät koulutettu mallin mukaiseen työskentelyyn</p>	<p>Asiakastyö tapahtuu em. tiimissä, jossa kullakin on oma erityinen roolinsa</p> <p>Strukturoitu viikkokokous</p> <p>Koko tiimi yhteisesti vastuussa asiakastyöskentelystä</p> <p>Koko tiimi on omaksunut systeemisen ajattelun</p> <p>Reflektiivinen työote</p> <p>Asiakastapauksista käydään syvällisiä keskusteluja tiimin sisällä</p> <p>Suora asiakastyö on verrattain intensiivistä</p>	<p>Lapsen hyvinvointi paranee</p> <p>Vanhempien hyvinvointi paranee</p> <p>Perheen toimintakyky vahvistuu</p> <p>Perhe osallinen työskentelyssä</p> <p>Luottamus ja yhteisymmärrys asiakkaan ja työntekijän välillä</p> <p>Työntekijöiden jaksaminen ja motivaatio paranevat, väsymys ja koettu kuormittuneisuus vähenevät</p> <p>Kustannukset pienenevät</p> <p>Tahdonvastaiset sijoitukset vähenevät</p> <p>Palvelujen ja toimenpiteiden kokonaisuus jäsentyy</p>

Arviointitutkimus

Pilotoinnin yhteydessä toteutettavassa arviointitutkimuksessa tarkastellaan toimintamallin pilotoinnin aiheuttamia

- muutoksia lastensuojelun sosiaalityön organisoinnissa,
- työskentelyn laadussa,
- työhyvinvoinnissa ja
- asiakasperheiden hyvinvoinnissa
- sekä näitä muutoksia edistäneitä ja estäneitä tekijöitä.

Kansallisen arvioinnin toteuttaa Terveiden ja hyvinvoinninlaitos.

Kiitos!

 #lapemuutos

stm.fi/hankkeet/lapsi-ja-perhepalvelut

Tiina Civil, projektikoordinaattori, Pirkanmaan perheiden palveluiden uudistaminen – PIPPURI
tiina.civil@sastamala.fi